

Ανάλυση Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων Κατασκευαστικών Εταιρειών κατά την Περίοδο 2006 - 2013

Μαλαματή Ζιόγου

Διπλ. Μηχανολόγος Μηχανικός και Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια
ΔΧΤ/ΣΘΕΤ, ΕΑΠ
matina.ziougou@gmail.com, std081050@ac.eap.gr

Ιωάννης Νικολάου

Επίκουρος Καθηγητής ΔΠΘ και Μέλος ΣΕΠ ΔΧΤ/ΣΘΕΤ, ΕΑΠ
inikol@env.duth.gr

Περίληψη - Στη παρούσα διπλωματική εργασία εξετάζεται, από χρηματοοικονομικής πλευράς, η πορεία πέντε αντιπροσωπευτικών κατασκευαστικών εταιρειών, έτσι ώστε να παρουσιαστεί μία εμπειριστική άποψη αναφορικά με την πορεία του κλάδου κατά την περίοδο 2006 - 2013. Ολοκληρώνοντας τη μελέτη, προκύπτει το συμπέρασμα ότι οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στον κατασκευαστικό κλάδο είναι τόσο σημαντικές σε σημείο που υπερέβησαν τα όρια του κλάδου, επιδρώντας παράλληλα και σε άλλους τομείς.

Λέξεις - Κλειδιά: Κατασκευαστικός Κλάδος, Οικονομική Κρίση, Χρηματοοικονομική Ανάλυση, Αριθμοδείκτες, SWOT Ανάλυση, QSPM

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η υπάρχουσα βιβλιογραφία τονίζει ότι οι αριθμοδείκτες παίζουν έναν ιδιαίτερα κρίσιμο ρόλο στην πρόβλεψη χρηματοοικονομικής βιωσιμότητας των επιχειρήσεων και προκύπτουν κατά το μεγαλύτερο μέρος από τις πληροφορίες των οικονομικών καταστάσεων τους. Για την ανάλυση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων χρησιμοποιούνται δείκτες που αποτελούν τη βάση, στην οποία συμμετέχουν όλα τα ενδιαφερόμενα εξωτερικά μέρη μέσω των οποίων επιχειρούν να προβλέψουν τις κινήσεις της τιμής της μετοχής, καθώς επίσης και να σχηματίσουν ολοκληρωμένη άποψη για την πιθανότητα αποτυχίας της εταιρείας που ενδιαφέρονται (Dury, 1981). Παράλληλα, μία διαδεδομένη και κοινά αποδεκτή τεχνική στρατηγικού μάνατζμεντ που διευκολύνει την ανάλυση του εξωτερικού και του εσωτερικού περιβάλλοντος ενός οργανισμού είναι η SWOT ανάλυση που πρωτοπαρουσιάστηκε στη δεκαετία του 1970 (Andrews, 1971). Αυτό το είδος ανάλυσης χρησιμοποιείται για να εντοπιστούν και να περιγραφούν σε κάθε οργανισμό αφενός τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία - στο εσωτερικό του - και αφετέρου οι ευκαιρίες και οι απειλές - στο εξωτερικό του περιβάλλον (Dyson, 2004). Περαιτέρω επεξεργασία της SWOT ανάλυσης προκύπτει μέσω της QSPM ανάλυσης, όπως αυτή εφαρμόζεται από

τον Nermin Celik (2007), στην οποία προκύπτει η βαθμολογία των παραγόντων της SWOT μέσω ερωτηματολογίων. Σκοπός της βαθμολογίας των παραγόντων είναι η δημιουργία μίας μήτρας (matrix) με μορφή καρτεσιανού συστήματος.

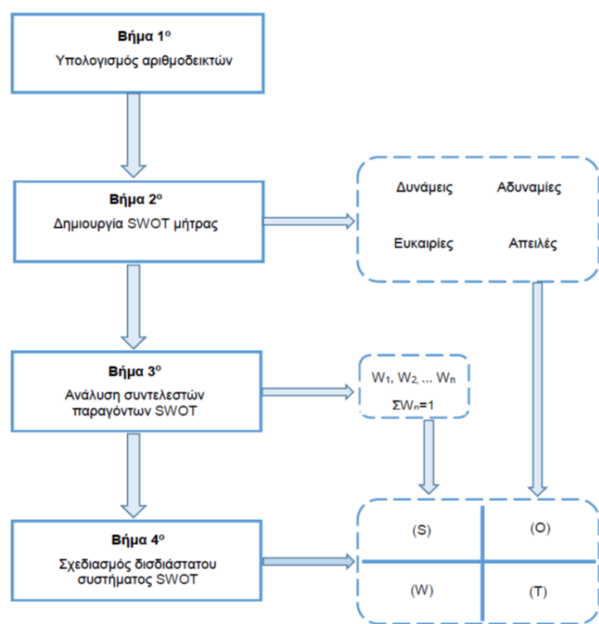
Ο σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι να συνδέσει τις δυο τεχνικές, δηλαδή τους χρηματοοικονομικούς αριθμοδείκτες και της SWOT ανάλυση, για να εξετάσει από χρηματοοικονομικής πλευράς τη πορεία πέντε αντιπροσωπευτικών κατασκευαστικών εταιρειών, ώστε να βελτιωθεί η κατανόηση και να δοθεί μια πλήρης και εμπειριστική άποψη αναφορικά με την πορεία του κλάδου κατά την περίοδο 2006 - 2013.

Το πρόβλημα εντοπίζεται στην κοινή διαπίστωση που υπάρχει σήμερα, τόσο από την ακαδημαϊκή κοινότητα όσο και από την αγορά, ότι ο κατασκευαστικός κλάδος υπέστη τεράστιες επιπτώσεις λόγω της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης. Στην Ελλάδα τα αποτελέσματα είναι πολλαπλά και εδράζονται κυρίως στη διακοπή κατασκευής νέων κτιρίων η οποία δυσχεραίνεται περαιτέρω λόγω της υψηλής φορολογίας ακινήτων.

Η σπουδαιότητα της μελέτης έγκειται στην ανάπτυξη μίας υβριδικής μεθόδου εξέτασης του προβλήματος με συνδυασμό δύο επιμέρους τεχνικών: της ανάλυσης των αριθμοδεικτών και της ποσοτικοποιημένης SWOT ανάλυσης. Ειδικό αντικείμενο αποτελεί η ανάδειξη των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης, η οποία κορυφώθηκε στη χώρα μας το 2010. Η πορεία της μελέτης φιλοδοξεί να συμβάλει στην ανάδειξη των δυνατών και των αδύνατων σημείων καθώς και των ευκαιριών και των απειλών προκειμένου ο κλάδος των κατασκευών να μπορέσει να θέσει τους νέους στόχους του στην αγορά.

II. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Το εν λόγω εγχείρημα, όπως διατυπώθηκε παραπάνω, αποτυπώνεται σχηματικά με τα παρακάτω 4 βήματα: (Σχήμα1)

Σχήμα 1. Βήματα μεθοδολογίας

Ειδικότερα, στο πρώτο βήμα πραγματοποιείται ο υπολογισμός των βασικών κατηγοριών αριθμοδεικτών με βάση το μοντέλο Andrews {αριθμοδείκτες ρευστότητας, αποδοτικότητα, δραστηριότητα, διάρθρωσης κεφαλαίου και βιωσιμότητας} (Andrews,1993). Συνολικά υπολογίστηκαν 19 επιμέρους αριθμοδείκτες οι οποίοι προέκυψαν ως αποτέλεσμα επεξεργασίας των παραπάνω βασικών κατηγοριών. Για τις παραπάνω ανάγκες, επελέγησαν πέντε κατασκευαστικές εταιρείες. Κριτήριο επιλεξιμότητας θεωρήθηκε το γεγονός ότι αποτέλεσαν στυλοβάτη της οικονομίας για την πορεία του κατασκευαστικού κλάδου, καθώς πήραν μέρος είτε αυτόνομα είτε ως μέλος κοινοπραξίας στην κατασκευή των μεγαλύτερων έργων της Ελλάδας κατά την τελευταία 10ετία. Το έτος 2014 δεν συμπεριλαμβάνεται στην παρούσα ανάλυση, καθώς τη χρονική περίοδο υπολογισμού των αριθμοδεικτών δεν ήταν διαθέσιμα επίσημα δημοσιευμένα στοιχεία.

Στο δεύτερο βήμα, σχεδιάζεται η SWOT μήτρα με τη βοήθεια των αποτελεσμάτων που έχουν προκύψει από τον υπολογισμό των αριθμοδεικτών. Τα αποτελέσματα, συμπεριλαμβανομένων επιπλέον στοιχείων δεδομένης της οικονομικής κατάστασης της Ελλάδας, κατατάσσονται σε δυνατά και αδύνατα σημεία του εσωτερικού περιβάλλοντος του κλάδου καθώς και σε ευκαιρίες και απειλές του εξωτερικού περιβάλλοντος.

Στο τρίτο βήμα, πραγματοποιείται ποσοτικοποίηση – βαθμονόμηση των παραγόντων της SWOT ανάλυσης. Για κάθε παράγοντα της SWOT προκύπτει ένας συντελεστής βαρύτητας. Αυτό υλοποιήθηκε μέσω ερωτηματολογίου για το σύνολο των 41 παραγόντων, στο οποίο το δείγμα των ερωτώμενων μηχανικών και οικονομολόγων αποτυπώνει

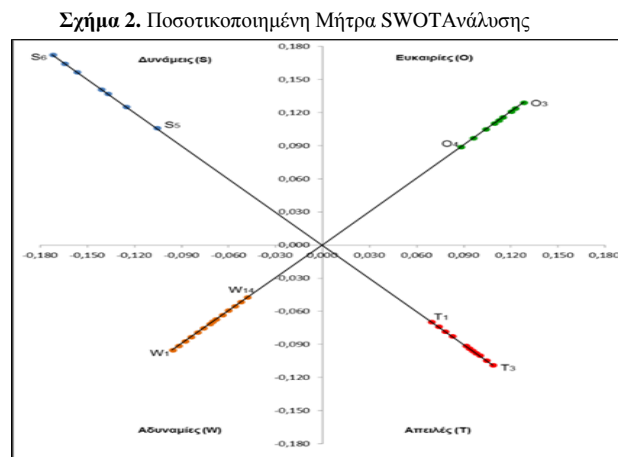
τη γνώμη του για την επίδραση του κάθε παράγοντα /δείκτη στη βιωσιμότητα του κλάδου. Η κλίμακα ορίζεται από 1 έως 5, όπου το 1 ορίζει τη μηδενική επίδραση και το 5 τη μέγιστη επίδραση. Στη συνέχεια, τα αποτελέσματα από το δείγμα των ερωτηθέντων ανάγονται στο δυαδικό σύστημα και αποτυπώνονται ως συντελεστές βαρύτητας με τιμές από 0 έως 1.

Τέλος, στο τέταρτο βήμα πραγματοποιείται γραφική αποτύπωση των συντελεστών βαρύτητας. Ανάλογα με την ομάδα της SWOT ανάλυσης, στην οποία είχε ενταχθεί ο κάθε παράγοντας, αποτυπώνονται 41 συντελεστές σε διδιάστατο σύστημα συντεταγμένων. Αναλυτικότερα, στο πρώτο τεταρτημόριο αποτυπώνονται οι συντελεστές βαρύτητας των παραγόντων που ανήκουν στις ευκαιρίες, στο δεύτερο εκείνοι που ανήκουν στις δυνάμεις, στο τρίτο εκείνοι που ανήκουν στις αδυναμίες και στο τέταρτο εκείνοι που ανήκουν στις απειλές. Με αυτό τον τρόπο, προέκυψε η σειρά κατάταξης των συντελεστών βαρύτητας για την κάθε SWOT ομάδα και κατ' επέκταση τα συμπεράσματα σχετικά με τα σημεία εκείνα τα οποία είναι περισσότερο βαρομετρικά για το μέλλον του κλάδου.

III. ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Με γνώμονα τα αποτελέσματα που προέκυψαν από τον υπολογισμό 19 αριθμοδεικτών, για τις πέντε αντιπροσωπευτικές εταιρείες, για την περίοδο 2006 – 2013, καταρτίζεται η SWOT μήτρα. Στη συνέχεια, προκειμένου να ταξινομηθούν οι παράγοντες της SWOT ανάλυσης σύμφωνα με την επίδρασή τους στον κατασκευαστικό κλάδο, απαντήθηκε ειδικά διαμορφωμένο ερωτηματολόγιο με κατανομή του αριθμού ερωτώμενων - εμπειρογνομόνων σε τυχαίο δείγμα 10 μηχανικών και οικονομολόγων. Συνακόλουθα, κωδικοποιούνται οι παράγοντες της SWOT ανάλυσης και ποσοτικοποιούνται με συντελεστές βαρύτητας, οι οποίοι επιδρούν στον κατασκευαστικό κλάδο (Πίνακας Ι).

Με βάση τους συντελεστές βαρύτητας, προκύπτει το Σχήμα 2.

Σχήμα 2. Ποσοτικοποιημένη Μήτρα SWOT Ανάλυσης

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙ
ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ SWOT ΑΝΑΛΥΣΗΣ & ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΒΑΡΥΤΗΤΑΣ

SWOT Ομάδα	Συντελεστής Βαρύτητας SWOT Ομάδας	Παράγοντες SWOT Ανάλυσης	Συντελεστής Βαρύτητας Παράγοντων
Αδυναμίες (S)	0.25	S ₁ Δυνατότητα εξόφλησης βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων με σχετική ευκολία μέσω της χρήσης κυκλοφορούντος ενεργητικού	0.141
		S ₂ Δυνατότητα κάλυψης των τρεχουσών και ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων με διαθέσιμα περιουσιακά στοιχεία	0.156
		S ₃ Ανανέωση αποθεμάτων σε σχέση με την πωλήσεις	0.125
		S ₄ Εντατική χρήση περιουσιακών στοιχείων, ώστε να πραγματοποιηθούν πωλήσεις	0.137
		S ₅ Πραγματοποίηση πωλήσεων που οδηγούν σε κέρδη	0.105
		S ₆ Υψηλό επίπεδο τεχνογνωσίας λόγω μεγάλης εμπειρίας κατασκευής έργων στην Ελλάδα και στο εξωτερικό τα προηγούμενα χρόνια	0.172
		S ₇ Υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης και ικανοτήτων Ελλήνων μηχανικών	0.164
Αδυναμίες (W)	0.25	W ₁ Δυσκολία εξόφλησης τρεχουσών και ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων με μετρητά	0.095
		W ₂ Μαγαλύτερο μέγεθος απαιτήσεων σε σχέση με τις πωλήσεις	0.080
		W ₃ Αδυναμία αρχικής είσπραξης και στη συνέχεια πληρωμής	0.068
		W ₄ Υπερεπένδυση σε πάγια περιουσιακά στοιχεία	0.056
		W ₅ Μικρό ύψος ιδίων κεφαλαίων, άμεση εξάρτηση από ξένα κεφάλαια	0.052
		W ₆ Ανεπιτυχή πολιτική στον τομέα αγορών και πωλήσεων	0.072
		W ₇ Αρνητικά καθαρά κέρδη	0.087
		W ₈ Αρνητική απόδοση ανεξάρτητα από τις πηγές προέλευσης των κεφαλαίων	0.076
		W ₉ Αρνητική απόδοση περιουσιακών στοιχείων, αναποτελεσματική χρήση ενεργητικού	0.070
		W ₁₀ Μη καλή διοίκηση, μη ικανοποιητική παραγωγικότητα και άλλοι μη ευνοικοί παράγοντες	0.064
		W ₁₁ Ουδέτερη έως αρνητική επίδραση των ξένων κεφαλαίων στα κέρδη	0.060
		W ₁₂ Ελάχιστη αποδοτική χρήση των κεφαλαίων για παραγωγή κέρδους	0.083
		W ₁₃ Πιθανότητα εμφάνισης μεγάλων ζημιών	0.091
		W ₁₄ Μόρος των κεφαλαίων κίνησης προέρχεται από τους μετόχους	0.048
Ευκαιρίες (O)	0.25	O ₁ Παρουσία ισχυρών επιχειρηματικών ομίλων με δυνατότητα δραστηριοποίησης στην εγχώρια και διεθνή αγορά	0.097
		O ₂ Σημαντικός παράγοντας ως κλάδος στη διαμόρφωση του ΑΕΠ	0.113
		O ₃ Απελευθέρωση πόρων του ΕΣΠΑ	0.129
		O ₄ Ανάληψη έργων σε χώρες του εξωτερικού	0.088
		O ₅ Συνεργασία με ζώνες εταιρείες για την κατασκευή έργων	0.115
		O ₆ Επέκταση των ΣΔΙΤ	0.123
		O ₇ Διευθέτηση καθυστέρησης πληρωμών από το δημόσιο σύμφωνα με την εφαρμογή ευρωπαϊκής οδηγίας	0.105
		O ₈ Ανάγκη της Ελλάδας για κατασκευή περιβαλλοντικών έργων (πχ δημιουργία ΧΥΤΥ)	0.121
		O ₉ Εκτέλεση έργων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (πχ Βελτίωση ενεργειακής απόδοσης κτιρίων)	0.110
Απειλές (T)	0.25	T ₁ Έλλειψη αξιοπιστίας προς τους δανειστές	0.070
		T ₂ Καθυστέρηση και αδυναμία πληρωμών από το δημόσιο	0.100
		T ₃ Πολυνομία και γραφειοκρατία	0.109
		T ₄ Ανταγωνισμός μεταξύ εταιρειών με αποτέλεσμα μείωση τιμών στην ανάληψη έργων	0.074
		T ₅ Άμεση εξάρτηση από το δημόσιο τομέα	0.094
		T ₆ Συνεχιζόμενη οικονομική ύφεση - αστάθεια οικονομικού περιβάλλοντος	0.092
		T ₇ Μείωση των Δημοσίων Επενδύσεων που προβλέπονται στο κρατικό προϋπολογισμό	0.079
		T ₈ Αναστολή χρηματοδότησης από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	0.083
		T ₉ Μείωση ιδιωτικής οικοδομικής δραστηριότητας	0.105
		T ₁₀ Αύξηση τιμών πρώτων υλών και δυσκολία αγοράς τους με πίστωση	0.096
		T ₁₁ Αύξηση φορολογικών συντελεστών	0.098

Σύμφωνα με την άποψη των ερωτώμενων, η πλέον δυνατή πτυχή του κατασκευαστικού κλάδου αποτελεί το υψηλό επίπεδο τεχνογνωσίας λόγω μεγάλης εμπειρίας κατασκευής έργων στην Ελλάδα και στο εξωτερικό τα προηγούμενα χρόνια (S₆=0,172). Δεύτερο δυνατό σημείο αποτελεί το υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης και ικανοτήτων των Ελλήνων μηχανικών (S₇=0,164), ενώ ελάχιστη δυναμικότητα παρουσιάζει ο αριθμοδείκτης ταχύτητας κυκλοφορίας ιδίων κεφαλαίων (S₅=0,105), ο οποίος αποδεικνύει τη χρησιμοποίηση των ιδίων κεφαλαίων μίας επιχείρησης σε σχέση με τις πωλήσεις της. Αξίζει να σημειωθεί ότι με την ανάλυση των αριθμοδεικτών, ο αριθμοδείκτης αυτός παρουσιάζει αύξηση, γεγονός το οποίο οδηγεί στο συμπέρασμα ότι πραγματοποιούνται πωλήσεις που οδηγούν σε κέρδη.

Μέγιστη ευκαιρία του κατασκευαστικού κλάδου αποτελεί η απελευθέρωση των πόρων του ΕΣΠΑ (O₃=0,129) και ακολουθεί η επέκταση των ΣΔΙΤ (O₆=0,123). Αντίθετα, ελάσσων ευκαιρία είναι η ανάληψη έργων σε χώρες του εξωτερικού (O₄=0,088).

Σημαντική αδύναμη πτυχή του κατασκευαστικού κλάδου αποτελεί ο αριθμοδείκτης ταμειακής

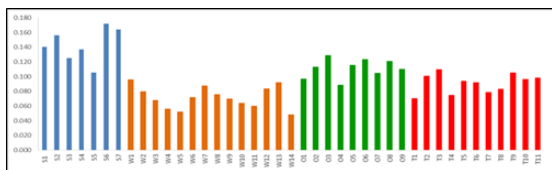
ρευστότητας (W₁=0,095), ο οποίος εκφράζει την ικανότητα της επιχείρησης να μπορεί να εξοφλήσει τις τρέχουσες και ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις της με τα

μετρητά που διαθέτει. Ωστόσο, λιγότερο αδύναμη πτυχή αποτελεί ο αριθμοδείκτης ιδίων κεφαλαίων προς πάγια (W₁₄=0,048), ο οποίος σκοπό έχει να αναδείξει τον τρόπο χρηματοδότησης των πάγιων επενδύσεων της επιχείρησης. Επιπλέον ενδιαφέροντα ευρήματα, που προκύπτουν από την ανάλυση των αριθμοδεικτών, αποτελούν τα χαμηλά επίπεδα του αριθμοδείκτη ταμειακής ρευστότητας και του αντίστοιχου δείκτη ιδίων κεφαλαίων προς πάγια. Οι χαμηλές τιμές του πρώτου σημαίνουν αδυναμία εξόφλησης τρεχουσών και ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων με μετρητά ενώ του δεύτερου αντίστοιχα ότι για τη χρηματοδότηση των πάγιων στοιχείων έχουν χρησιμοποιηθεί ξένα κεφάλαια.

Ολοκληρώνοντας διαπιστώνεται ότι σπουδαία απειλή είναι η πολυνομία και η γραφειοκρατία (T₃=0,109) - ως χαρακτηριστικά της δημόσιας διοίκησης με άμεσο αντίκτυπο και στον κατασκευαστικό κλάδο. Λιγότερο απειλητικός για τον κλάδο φαίνεται να είναι ο αριθμοδείκτης ιδίων

κεφαλαίων προς δανειακά ($T_1=0,070$), ο οποίος αποδεικνύει την ασφάλεια που παρέχει μία επιχείρηση στους δανειστές της. Σύμφωνα με τους σχετικούς υπολογισμούς, ο συγκεκριμένος αριθμοδείκτης προκύπτει μικρότερος της μονάδας, ως εκ τούτου διαπιστώνεται έλλειψη αξιοπιστίας προς τους δανειστές. Τέλος, πολύ χαμηλά ως απειλή διατηρείται ο ανταγωνισμός μεταξύ των εταιρειών με αποτέλεσμα τη μείωση τιμών στην ανάληψη έργων ($T_4=0,074$).

Συγκεντρωτικά, οι συντελεστές βαρύτητας των παραγόντων της SWOT ανάλυσης φαίνονται στο Σχήμα 3.

Σχήμα 3. Συντελεστές βαρύτητας παραγόντων SWOT ανάλυσης

Παρατηρείται ότι οι παράγοντες των δυνατών σημείων συγκεντρώνουν τους μεγαλύτερους συντελεστές βαρύτητας. Έπονται οι παράγοντες των ευκαιριών, ενώ σε χαμηλότερα επίπεδα αλλά περίπου ίδιου ύψους βαρύτητας έρχονται οι συντελεστές των αδύνατων σημείων και των απειλών.

IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ολοκληρώνοντας τη μελέτη σύμφωνα με τα παραπάνω, διαπιστώνεται ότι και οι πέντε εξεταζόμενες εταιρείες αντιμετωπίζουν σημαντικά προβλήματα και καθυστερήσεις αναφορικά με την εξόφληση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεών τους, το οποίο όμως είναι αναμενόμενο λόγω της οικονομικής κρίσης, στην οποία βρίσκεται σήμερα η Ελλάδα. Στην χρηματοοικονομική ανάλυση που πραγματοποιείται, το γεγονός αυτό μεταφράζεται ως χειρότερηση της ρευστότητας με αποτέλεσμα την ύπαρξη σχεδόν μηδενικών αριθμοδεικτών ταμειακής ρευστότητας σε όλες τις υπό μελέτη εταιρείες.

Επιπρόσθετα, αναφορικά με τον κλάδο, φαίνεται ξεκάθαρα ότι αντιμετωπίζει ιδιαίτερα σοβαρά προβλήματα, καθώς λόγω της οικονομικής κρίσης έχουν μειωθεί σημαντικά τα μεγάλα κατασκευαστικά έργα, με αποτέλεσμα να έχει επέλθει παρακμή. Η πτώση της δραστηριότητας έχει ως αποτέλεσμα τη ραγδαία πτώση των πωλήσεων των κατασκευαστικών εταιρειών, με συνεπακόλουθη την αύξηση των προβλημάτων ρευστότητας, τα οποία επιδεινώνονται από την καθυστέρηση είσπραξης των απαιτήσεων από πελάτες, ενώ από την άλλη, φαινόμενα όπως καθυστερημένες εξοφλήσεις προμηθευτών

επιβαρύνουν ακόμα περισσότερο την ήδη βεβαρυνμένη κατάσταση στο κλάδο.

Η ανάκαμψη του κατασκευαστικού κλάδου πρόκειται να επέλθει μόνο μέσα από συνδυασμό παράλληλων ενεργειών και μέτρων, τόσο σε ιδιωτικό όσο σε κρατικό επίπεδο. Σε αυτό το πλαίσιο, οι κατασκευαστικές εταιρείες θα πρέπει να εκμεταλλευτούν την αποδεδειγμένη τεχνογνωσία και εμπειρία που διαθέτουν, καθώς και τις ικανότητες του υψηλού επιπέδου ανθρώπινου δυναμικού τους, προκειμένου να διατηρήσουν τη θέση τους στην αγορά. Οι άξονες στους οποίους θα μπορούσαν να στηριχθούν είναι:

- Ανάληψη έργων σε χώρες του εξωτερικού.
- Συνεργασία με ξένες επιχειρήσεις για την κατασκευή έργων στην Ελλάδα ή και το εξωτερικό.
- Εκτέλεση έργων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.
- Κατασκευή περιβαλλοντικών έργων.

Ωστόσο, επειδή η πτωτική κατάσταση του κατασκευαστικού κλάδου προήλθε κυρίως από εξωγενείς παράγοντες, σε εκείνους πρέπει να επιδοθεί μεγαλύτερη βαρύτητα ώστε να επέλθει η ανάκαμψη. Συγκεκριμένα, παράγοντες οι οποίοι θα ευνοούσαν την αναχαίτιση του κατασκευαστικού κλάδου είναι:

- Μείωση του ΦΠΑ, ώστε να τονωθεί η αγορά.
- Αύξηση του κρατικού προϋπολογισμού για δημόσιες επενδύσεις.
- Αύξηση κρατικών επιχορηγήσεων.
- Κατασκευή δημόσιων έργων χαμηλότερου προϋπολογισμού.
- Αύξηση δανειοδότησης με χαμηλά επιτόκια, ώστε να ενισχυθεί η ιδιωτική οικοδομική δραστηριότητα.
- Συνέχιση μεγάλων δημόσιων έργων, τα οποία τελούν υπό αναστολή.
- Επέκταση των ΣΔΙΤ.
- Απελευθέρωση πόρων του ΕΣΠΑ.

Βέβαια, δεδομένης της αβεβαιότητας που επικρατεί στην ελληνική οικονομία, ιδιαίτερα ενδιαφέρον θα ήταν να εξεταστεί η πορεία του κατασκευαστικού κλάδου σε μεγαλύτερο εύρος ετών, ώστε να διαπιστωθεί η διακύμανσή του μεταξύ της κορύφωσης και της πτώσης. Επίσης, χρήσιμη θα ήταν η έρευνα συσχέτισης των αριθμοδεικτών του κατασκευαστικού κλάδου με τους δείκτες του χρηματιστηρίου.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Andrew W., Schmidgall R., Damito J. (1993). Financial management for the hospitality industry, Education Institute of the American Hotel and Motel Association.

- Andrews K. (1971). *The Concept of corporate strategy*, R.D. Irwin, Homewood IL.
- Drury L. (1981). A study of industry financial ratios, *Management Decision*, 19 (1), 24 – 35.
- Dyson R. (2004). Strategic development and SWOT analysis at the University of Warwick, *European Journal of Operational Research*, 152, 631 – 640.
- Nermin Celik (2007). Strategy making with quantified SWOT approach: A case analysis on tourism industry in Black Sea region of Turkey. *Lex ET ScientiaInternationalJournal*, 14 (167).